

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

LANDBOUWETENSKAPPE V2

NOVEMBER 2011

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 9 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1.1**

1.1.1	A	B	C	X✓✓
1.1.2	A	B	C	X✓✓
1.1.3	A	X✓✓	C	D
1.1.4	X✓✓	B	C	D
1.1.5	X✓✓	B	C	D
1.1.6	A	X✓✓	C	D
1.1.7	A	X✓✓	C	D
1.1.8	A	B	C	X✓✓
1.1.9	X✓✓	X✓✓	C	D
1.1.10	A	B	C	X✓✓

(10 x 2) (20)

VRAAG 1.2

1.2.1	D✓✓
1.2.2	A✓✓
1.2.3	J✓✓
1.2.4	C✓✓
1.2.5	E✓✓

(5 x 2) (10)

VRAAG 1.3

- 1.3.1 Begroting/besigheid-/ondernemingsplan/
✓✓
- 1.3.2 Koöperasie ✓✓
- 1.3.3 Multigesegmenteerde ✓✓
- 1.3.4 Elektroporasie/ Genetiese manipulasie/
genetiese
ingenieurswese/Biotegnologie✓✓
- 1.3.5 Genetika ✓✓

VRAAG 1.4

- 1.4.1 Navorsing ✓
- 1.4.2 Massa ✓
- 1.4.3 Kruisteling/Uitkruising✓
- 1.4.4 Privaat ✓
- 1.4.5 Bestuurder/entrepreneur/Eienaar ✓

(5 x 1) (5)

TOTAAL AFDELING A: 45

AFDELING B**VRAAG 2: LANDBOUBESTUUR****2.1 Finansiële rekordhouding**

- 2.1.1 **Belangrikheid om finansiële rekords te hou**
- Om die kapitaal van 'n plaas te bestuur/Bepaal wins of verlies/gee n idea van inkomste en uitgawes ✓
  - Om vorige en huidige prestasie te ontleed/Analiseer sukses ✓
  - Beplan/herbeplanning vir die toekoms van die plaas/begroting ✓
  - Bewys van betaling/belasting doeleindes ✓ (Enige 2) (2)
- 2.1.2 **Totale vervoerkoste**
- $R80,00 + R40,00 + R80,00 = R200,00$ ✓✓✓
- OF**
- $R80,00 + R40,00 + R80,00✓ = R200,00$ ✓✓ (3)
- 2.1.3 Wins = inkomste – uitgawes ✓
- = R 2 058 – R 1 093 ✓
- = R 965 ✓✓
- OF**
- Wins = inkomste – uitgawes ✓
- = R 2 093 – R 1 093 ✓
- = R 1 000 ✓✓ (4)
- 2.1.4 • Plaaswerkers ontvang gratis eiers/4 dosyn eiers is aan werkers gegee ✓✓ (2)
- 2.1.5 **Skep van kapitaal**
- Produksie/Lêhoenders✓ – word geskep wanneer meer eiers geproduseer word en dan aangebied word om kapitaal te genereer✓
  - Kapitaal benodig om 'n besigheid te begin, word deur middel van krediet / Lening bekom✓ wat deur finansiële instellings voorsien word/ ABSA bank✓
  - Spaargeld✓ – plaaswins word toegelaat om in die bank te vermeerder✓ (Enige 2 x 2) (4)

2.2 Selfone flous veediewe

- 2.2.1 **TWEE redes om in hoëtegnologie-antiveediefstal-sekuriteitstelsel te belê.**
- Vir die stryd teen veediefstal/ om aan te dui dier is in gevaar ✓
  - Aanduiding van die tyd wanneer paring plaasgevind het/ Help met bestuur/ bespaar tyd en arbeid ✓
  - Aanduiding van die ram en ooi wat by paring betrokke was ✓
  - Beweging van diere vas te stel/te monitor✓
  - Om weipatrone te monitor✓ (Enige 2) (2)

2.2.2 TWEE belangrike intrepreneursvaardighede van die vervaardigers

- Kreatiwiteit ✓ - behels nuwe idees wat getoets word/eerste van sy soort ✓
- Innovering ✓ - die stelsels is hoëtegnologie met baie gebruike ✓
- Bemakings/Kommunikasie ✓ - oorreding van kliente om die stelsel te gebruik ✓
- Tegnieke ✓ - kennis oor die instalering van apperaat ✓
- Navorsing/probleem oplossing ✓ - Om die gaping in die mark te bepaal ✓
- Risiko oriëntasie - hoë aanvanklike belegging en hulle het nie geweet of dit gaan verkoop nie.

(4)

(Enige 4)

2.3 Entrepreneur sukses faktore (Gebruik elk slegs eenkeer)

- 2.3.1 Motivering /Waardering ✓ (1)
- 2.3.2 Stiptelikheid ✓ (1)
- 2.3.3 Waardering/ Motivering ✓ (1)
- 2.3.4 Leierskap ✓ (1)

2.4 Die vraag-en-aanbodgrafiek

- 2.4.1 • Omgekeerde verwantskap/Soos wat die hoeveelhede wat aangebied word, verhoog ✓ sal die vraag na die produk verlaag ✓
- OF**
- Omgekeerde verwantskap/Soos wat die hoeveelhede wat gevra word, verhoog ✓ al die aanbod van 'n landbouproduk verlaag ✓ (2)
- 2.4.2 • 'n Punt waar die hoeveelheid wat deur die mark gevra word en die hoeveelheid wat aangebied word ✓ gelyk is ✓
- OF**
- Aanbod = ✓ vraag ✓ (2)
- 2.4.3 • Ewewigsprys is hoog/R30 by aanbod (voor) en laag/R20 by aanbod (na)/die aanbod wat as 'voor' beskryf word het 'n hoër ewewigsprys ✓
- in vergelyking met die situasie later ✓ (2)
- 2.4.4 • Hoeveelhede voor: 200 ✓
- Hoeveelhede na: 300 ✓ (2)
- 2.4.5 • Grafiek B ✓
- Die vraag was hoër na die promosievraag was 200 en het verhoog na 300 ✓ (2)

[35]

VRAAG 3: PRODUKSIEFAKTORE EN BESTUUR**3.1 Rekordhouding: fisiese en finansiële rekords**

3.1.1

(a)	(b)
<ul style="list-style-type: none"> Boorgat met 'n windpomp✓ Plaasskuur ✓ (2) 	<ul style="list-style-type: none"> Trekker✓ Bakkie✓ (2)

(4)

3.1.2

DRIE bronne van kapitaal

- Kommersiële bank ✓
- Land Bank ✓
- 'Development Finance Corporation Ltd.' ✓
- Versekeringsmaatskappye✓
- Landboukoperasies✓
- Landboubesighede✓

(Enige 3)

(3)

3.1.3

- Netto waarde is die verskil tussen ✓ die waarde van jou bates✓ en die waarde van jou laste✓

(3)

3.2

DRIE funksies van grond as 'n produksiefaktor:

- Bied spasie ✓
- Bied grondstowwe✓
- Bied kos vir mense en diere ✓
- Dit is 'n bron van minerale wat as kunsmis gebruik word ✓

(Enige 3)

(3)

3.3

Benaderings tot bestuur

3.3.1

Boer A:

- Goeie finansiële bestuur ✓
- Netjies/ordelik✓
- Humanitêre benadering✓
- gee om vir arbeiders ✓

(Enige 1)

Boer B:

- Geldspaarbenadering/suinig ✓
- Spaargeld (waardigheidsrekord)/kontantonderneming ✓
- Nie besorg oor sy arbeiders/swak mense verhouding✓ (Enige 1)

(2)

3.3.2

Boer A ✓

en

Bou nuwe huise vir arbeiders/water en elektrisiteit vir werkers/
Meer gemotiveerd as gevolg van netheid✓

(2)

3.4 Koördinasie van produksiefaktore

- 3.4.1 (a) A ✓ (1)
 (b) C ✓ (1)
 (c) F /D ✓ (1)
 (d) B/E ✓ (1)
 (e) E ✓ (1)
- 3.4.2 • Toesig/Beheer/Koördinasie/kontrole/organisering ✓
 • Entrepreneur hou toesig oor werkers volgens die plan ✓ (2)
- 3.4.3 • Beplanningsvaardighede ✓
 • Finansiële vaardighede ✓
 • Bestuursvaardighede ✓
 • Menseverhoudingsvaardighede ✓
 • Risiko oriëntasie ✓
 • Kommunikasie ✓
 • Leierskap ✓
 • Bemaking ✓
 • Organisering ✓
 • Motivering ✓
 • Probleemoplossing ✓ (Enige 2) (2)
- 3.4.4 Eienaar/Boer/ Bestuurder/Entrepreneur /A ✓ (1)

3.5 Arbeidsbestuur

- 3.5.1 B ✓ (1)
 3.5.2 A ✓ (1)
 3.5.3 D ✓ (1)
 3.5.4 E ✓ (1)
 3.5.5 B/D ✓ (1)

3.6 Arbeidswetgewing

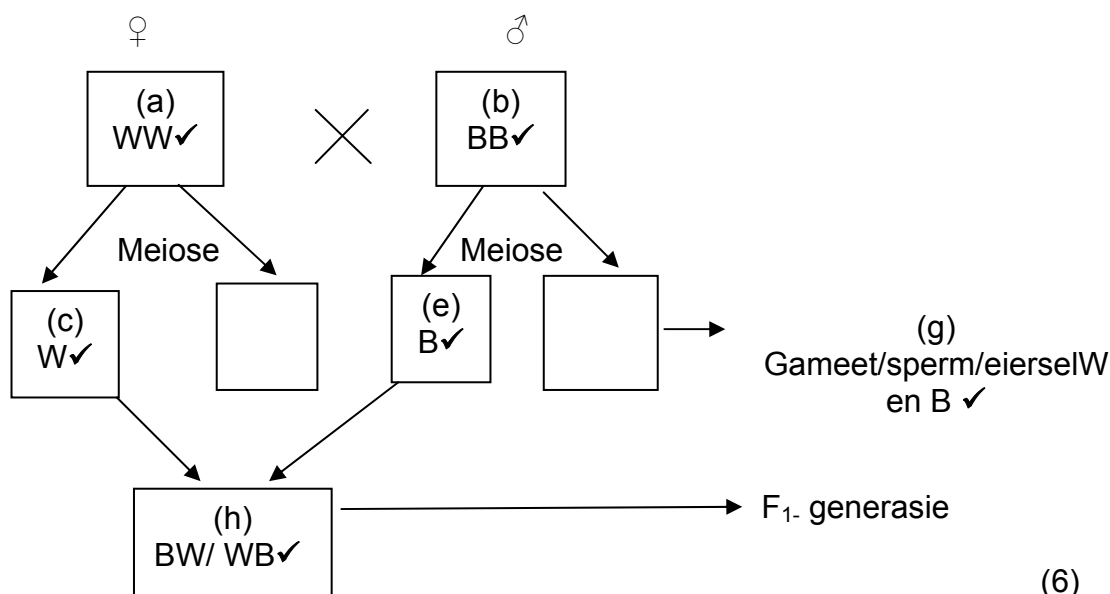
- 3.6.1 (a) **Wet op Arbeidsverhoudinge (1995)**
 • Dit reguleer arbeidsverhoudinge by die werkplek/onregverdige arbeidspraktyke/reguleer vakbond aktiwiteite ✓
 • Dit reguleer die betrokkenheid van werkers in besluitneming ✓
 Dit reguleer prosedures vir arbeidsdispute/reg om te staak (Enige 1) (1)

(b) **Wet op Beroepsgesondheid en Veiligheid (1993)**

- Dit dek die veiligheid van werkers in die werkplek/gesamentlik verantwoordelik vir veiligheid ✓
- Dit maak die boer verantwoordelik om te verseker dat die werksomgewing veilig is ✓
- Dit hou die boer verantwoordelik om beskermende klere vir werkers te voorsien ✓
- Dit hou die boer verantwoordelik om werkers op te lei om masjinerie of toerusting te gebruik ✓

(Enige 1) (1)

3.6.2 Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en Siektes ✓

(1)
[35]**VRAAG 4: BASIESE LANDBOUGENETIKA**4.1 **Illustrasie van onvolledige dominansie**4.1.1 **Skryf die ontbrekende antwoorde neer**

(6)

4.1.2 Onvolledige dominansie ✓

(1)

4.1.3 **Motivering oor die tipe dominansie**

- Ouers van P₁ het slegs homosigoties (rasegte) dominante gene/intermediêre fenotipe in nageslag/geen kleure van ouers in die nageslag ✓
- Daar is geen resessiewe gene in al die generasies nie ✓
- Die genotipiese verhouding van die F₂ is 1 : 2 : 1 ✓

(Enige 2) (2)

4.1.4 Testes/Eierstok/ Ovaria/Primêre seksorgane/Primêre voortplantingsorgane ✓

(1)

4.2 Kruising van plaasdiere

- 4.2.1 swart ✓ en wit ✓ (2)
- 4.2.2 Manlik ✓ (1)
- 4.2.3 $2/4 \times 100 \checkmark = 50\% \checkmark$
OF
50% ✓✓ (2)

4.3 Inheemse beesrasse van Suid-Afrika

- 4.3.1 • Inheemse beesrasse van Suid-Afrika/Nguni inheems in SA/Opskrif dui dit aan ✓ (1)
- 4.3.2 **Aanpassingskenmerke van Ngunibeeste**
- Bestand teen 'n aantal siektes ✓
  - Bestand teen interne en eksterne parasiete ✓
  - Aangepas by hoë, uiterste hittetoestande ✓
  - Hoë vrugbaarheid ✓
  - Kort kalfinterval ✓
  - Hoë aanpassing by swak kwaliteit weiding ✓
  - Lang produktiewe lewensiklus ✓ (Enige 3) (3)

4.4 Skematiese voorstelling van lynteling

- 4.4.1 • 13 ✓
• 5 ✓
• 7 ✓ (3)
- 4.4.2 **Voordele van opgradering vir veeboere**
- 'n Nuwe ras word geleidelik by die kudde gevoeg ✓
  - Ekonomiese manier om die vee tot 'n rasegte vlak te verbeter ✓
  - Aanvanklik vinnige resultate (50% verbetering in eerste generasie) ✓
  - Gebreklikheid en ongewenste eienskappe kom minder gereeld voor ✓
  - Geen gespesialiseerde kennis nodig ✓ (Enige 3) (3)

4.5 VIER seleksiemetodes wat deur veeboere gebruik word

- Massaseleksie/Individueelseleksie ✓
- Stoetseleksie ✓
- Familieseleksie ✓
- Nageslagtoetsing ✓
- Natuurlike seleksie ✓
- Teelwaardes ✓ (Enige 4) (4)

4.6 Geneties gemanipuleerde sorghum

4.6.1	• Verryk met vitamienes ✓ • Gebalanseerd in terme van voedingswaarde/voorkom wanvoeding ✓ • Om die probleem van armoede/hongersnood in Afrika op te los ✓ • Verbeterde kultivars ✓ • Geskik vir plant ✓	(Enige 2)	(2)
4.6.2	• GM-sorghum sal vitamienes verryk wees ✓ • om wanvoeding te beveg ✓		(2)
4.6.3	Gevare van GM-voedsel • GM-voedsel kan die omgewing destabiliseer Kontaminasie/besmetting ✓ • GM-voedsel kan voedselproduksie destabiliseer ✓ • Sosio-ekonomiese bekommernisse ✓ • Voedsel veiligheid/gesondheid risiko ✓	(Enige 2)	(2) [35]
TOTAAL AFDELING B:			105
GROOTTOTAAL:			150